

УДК 330.322.14:631.11

ОДНОРОГ Максим Анатолійовичкандидат економічних наук, завідуючий
економічного відділення Технологіко-економічний
коледж Білоцерківського національного
аграрного університету
e-mail: Odnorog_BTNAU@ukr.net**МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ
ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ
В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА**

***Анотація.** Обґрунтовано методику комплексної оцінки механізму формування інвестиційної політики регіону щодо залучення реальних інвестицій в сільськогосподарські підприємства. Визначено основні методологічні напрями, що дозволяють визначити механізми інвестиційної політики. Розроблено алгоритм оцінки інвестиційної політики регіону. Запропоновано методику оцінки залучення реальних інвестицій, яка дозволяє досить об'єктивно оцінити потребу сільськогосподарських підприємств з урахуванням їх ресурсозабезпечення. Придільена увага питанням оцінки механізму формування інвестиційної політики розвитку сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі. Обґрунтовується можливість визначення інноваційних стратегій підприємства на основі оцінки інвестиційної політики. Дається коротка характеристика механізму залучення реальних інвестицій в сільськогосподарські підприємства.*

Ключові слова: інвестиції, механізм, інвестиційна політика, реальні інвестиції, сільськогосподарські підприємства, інвестиційний процес

Постановка проблеми. Останнім часом інтерес дослідників як вітчизняних, так і зарубіжних, до проблем формування механізму інвестиційної політики регіону значно зріс. Однак, проведені дослідження, спрямовані на оцінку інвестиційної діяльності підприємств, виявлення чинників, що впливають на інвестиційний процес в Україні, і розробку заходів щодо залучення інвестицій в реальний сектор економіки є недостатніми, особливо стосовно до сільськогосподарського виробництва. Більше того, динамічний розвиток ринкових відносин зумовлюють необхідність додаткових наукових досліджень з проблем інвестування з метою поліпшення стану і позитивного розвитку аграрного сектора України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування механізму інвестиційної політики регіону розглядають у своїх дослідженнях як зарубіжні вчені Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джорґенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон В., Ромер П., Шмід Р., Солоу Р., так і вітчизняні І. Т. Балабанов, І. О. Бланк, В. П. Горьовий, С. О. Гуткевич, А. А. Задоя, О. В. Захарчук, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, В. Г. Чабан, І. В. Ліпсіц, І. І. Лукінов, П. І. Юхименко, Г. М. Підлісецький, М. М. Кропивко, П. Т. Саблук та інші. Проте ряд питань досі залишаються вирішеними не повною мірою. До них насамперед відноситься питання щодо залучення реальних інвестицій в сільськогосподарські підприємства.

Мета статті є визначення змісту та сутності механізму формування інвестиційної політики регіону щодо залучення реальних інвестицій в сільськогосподарські підприємства.

Виклад основного матеріалу. Під інвестиційною політикою (стратегією) регіону в частині залучення реальних інвестицій у галузі сільського господарства ми розглядаємо сукупність підходів і рішень адміністрації Київської області, що визначають напрями використання капітальних вкладень у сферах і галузях виробництва, інституційну визначеність в управлінні процесом залучення, планування та реалізації інвестицій, а також створення за допомогою податкових та інших пільг сприятливого режиму для інвесторів у цих галузях.

Поняття «механізм» у багатьох словниках трактується як система, пристрій, що визначає порядок якого-небудь виду діяльності. Під поняттям же «системи» в економічній літературі розуміється сукупність взаємопов'язаних елементів, відособлена від середовища і взаємодіє з нею як щось ціле. Структура системи – це сукупність необхідних і достатніх для досягнення мети відносин між елементами. Мета – це суб'єктивний образ бажаного стану середовища, яке вирішило б проблему незадовільного стану системи. Якщо говорити про моделі змісту стратегії розвитку, то її можна представити сукупністю функціональних стратегій (політик), стратегічно значимих проєктів і програм. Понад зазначеного складу необхідно відзначити такі елементи, як операції і дії.

Будь-який проєкт за своєю суттю є який-небудь задум, втілений в форму опису. Проєкт – деяка задача з певними вихідними даними і необхідними результатами (цілями), що обумовлюють спосіб її вирішення. Дійсно, проєкт в рамках стратегічного управління можна розглядати як реалізацію стратегії за допомогою моделі чорного ящика, на вході якого знаходяться результати аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища, а на виході – результат досягнення стратегічних цілей. Сам по собі проєктний підхід більше орієнтований на результат, ніж на виконання функцій. У цьому плані у нього більше шансів вписатися в стратегічне управління, ніж у функціонального підходу. І тим не менше проєкти доцільно розробляти в рамках єдиної стратегії, або окремих функціональних стратегій чи міжфункціональних (комплексних) програм. Будь-яка програма (за визначенням) являє собою план намічених дій за рішенням якої-небудь проблеми. Це заплановані практичні дії для досягнення довгострокових стратегічних цілей. Вони включають плани дій з тимчасовим графіком їх виконання і чітким описом необхідних ресурсів. Таким чином, програми деталізують вироблені стратегії та визначають не тільки необхідні дії по досягненню визначених цілей, але й необхідні для цього ресурси. Вони співвідносяться як частина і ціле, тобто стратегію можна представити системою програм. Щоб побудувати механізм трансформації стратегії в програми, розглянемо спочатку їх склад.

У структуруванні програм можуть бути використані різні способи угруповань. Наприклад, можлива їх класифікація за такими показниками, як:

- 1) ступінь важливості (президентські, регіональні, муніципальні);
- 2) функціональна спрямованість (економічні програми, соціальні, інвестиційні);
- 3) сукупність окремих об'єктів (програми реконструкції пам'ятників, турботи про дітей).

У тому випадку, якщо програма розвитку комплексна, що складається з декількох підпрограм, то вона охоплює всі основні аспекти розвитку. У комплексній програмі має місце не тільки її склад і підпрограми, що відображає стратегії, але і позначені зв'язки між програмами, підпрограмами і стратегічною метою. Конкретизація політик, програм і проєктів полягає, як правило, в розробці планів організованих дій, тобто у розробці планів заходів та визначенні ресурсів, необхідних для їх виконання. Як і будь-які плани, плани заходів включають в себе цілі, зміст, обсяг і методи роботи, а також їх послідовність та терміни виконання. Іншими словами, оперативна частина стратегії, яка перебуває на рівні декомпозиції, наступним за проєктами і програмами, містить операції, що наповнюють проєкти і програми.

Операції, в свою чергу, є системами для таких елементів, як дії, що визначають зміст операцій. Таким чином, можна вибудувати ланцюжок формування стратегії розвитку щодо залучення реальних інвестицій на сільськогосподарські підприємства регіону, що відображає як видиму ієрархію, так і можливу послідовність розробки стратегії. Велике значення має деталізація підсистем загальної стратегії розвитку в частині розробки заходів і визначенні необхідних ресурсів для реалізації системного змісту стратегії. Механізм інвестиційної політики регіону щодо залучення реальних

інвестицій в сільськогосподарські підприємства на практиці повинен являти собою реалізацію певного переліку підпроектів і підпрограм, що становлять функціональну єдність, в рамках встановлених заходів. Підпроекти і підпрограми повинні детально описувати зміст одного окремого заходу, що пропонується в рамках стратегії розвитку.

У кожній підпрограмі повинні позначатися локальні завдання, зміст і ресурси, необхідні для їх виконання. Кожна програма може включати в себе наступні складові: підстава розробки; замовник; розробник; правова основа; цілі і завдання; очікувані результати; строки та етапи реалізації заходів; учасники та виконавці заходів; фінансування робіт; контроль.

На нашу думку, всі заходи стратегії повинні здійснюватися в контексті політичних (стратегічних) перспектив розвитку економіки регіону в цілому, тому важливе значення має статистична та науково-дослідна робота в частині визначення цих перспектив розвитку. Адміністрації регіону через відповідну систему заходів необхідно дуже точно визначати вектор спрямованості своєї інвестиційної політики в частині залучення реальних інвестицій в сільське господарство. З метою угруповання заходів у механізмі інвестиційної стратегії із залучення реальних інвестицій у пріоритетні галузі регіону, проблемне поле за змістовою ознакою заходів необхідно розділити на наступні групи:

- в області нормативно-правового регулювання діяльності підприємств і організацій;
- у сфері організації залучення реальних інвестицій на підприємства та організації;
- у сфері інформаційного забезпечення інвесторів про стан підприємств та організацій регіону;
- у сфері державного економічного стимулювання припливу реальних інвестицій на підприємства та організації;
- державна підтримка у встановленні партнерських зв'язків між підприємствами (організаціями) та інвесторами;
- у сфері державного сприяння просуванню товарів і послуг галузей сільського господарства регіону на ринки;
- інші додаткові заходи.

Заходи в галузі нормативно-правового регулювання діяльності підприємств і організацій припускають розвиток правового забезпечення інвестиційного процесу та його активізації для залучення інвестицій в галузі сільського господарства. Адміністрації області необхідно стимулювати створення нових виробництв даних галузей на базі незавантажених потужностей підприємств (організацій) та незайнятого персоналу з виведенням з-під оподаткування невикористаного майна з анулюванням пені та штрафів перед обласним бюджетом, використовувати розстрочку боргів, зменшити виплати по митних платежах.

Заходи у сфері організації залучення реальних інвестицій на підприємства та в організації припускають забезпечення чіткої координації дій між органами державної влади, відібраних на основі конкурсу кредитних установ, консалтингових, страхових та лізингових компаній та самими підприємствами – на основі економічної доцільності та взаємовигідності при реалізації схвалених інвестиційних проектів. Необхідна також активізація спільної роботи адміністрації області, представництв України за кордоном (у країнах СНД та Європи (Італія, Німеччина та ін.)) з потенційними іноземними інвесторами, готовими вкладати в галузі сільського господарства. Це передбачає проведення рекламно-іміджевих заходів, спрямованих на популяризацію сільськогосподарського потенціалу та інвестиційних можливостей регіону. Через ці представництва адміністрація області повинна вирішувати організаційні питання, пов'язані з можливим прийомом іноземних гостей, забезпеченням їх на території області офісами, рекламою і т.п. Аналогічні кроки з боку держав-партнерів по обміну досвідом, швидше за все, також будуть зроблені.

Заходи у сфері інформаційного забезпечення інвесторів про стан підприємств і організацій регіону передбачають отримання оперативної та повної інвестиційної інформації про стан підприємств різних галузей (щорічне поповнення даних з даного питання). Необхідною тут є статистична та науково-дослідна робота, що забезпечує, по-перше, достовірність цієї інформації, а по-друге, виявлення тенденцій розвитку галузей сільського господарства в цілому по регіону. Для цього адміністрацією області повинна вестися кропітка робота по створенню та оптимізації багаторівневою, побудованої на принципах формування складних запитів, бази даних. Необхідно здійснити комплексну автоматизацію процесів збору, накопичення, обробки та розповсюдження необхідної економічної інформації, призначеної безпосередньо для потенційних інвесторів. Сприяння адміністрації області необхідно також комерційним консалтинговим організаціям, фірмам з розробки бізнес-планів, проектним інститутам. Конкретними завданнями інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності є: збір, обробка та актуалізація інформації про законодавство, стан ринку, перспективи розвитку економіки та окремих галузей, про плани підприємств, продажу акцій, конверсії виробництва і т. д.

Підприємствам регіону повинна бути надана аналітична інформація про потенційних інвесторів, підготовлені кон'юнктурні огляди їх пропозицій та інвестиційних проектів. Можливий також випуск спеціалізованих інформаційних видань різної тематики на сайті обласної адміністрації. Таким чином, буде забезпечено інформаційно-консультаційне обслуговування організацій (державних і приватних, українських та іноземних).

Заходи у сфері державного економічного стимулювання припливу реальних інвестицій у підприємства та організації регіону припускають сприяння адміністрації регіону в розвитку фінансово-кредитної та інвестиційної складової підтримки галузей сільського господарства. Одним з найбільш важливих заходів виступає розробка та реалізація адресної інвестиційної програми Київської області. Крім того, необхідно забезпечити надання субсидій за рахунок коштів обласного бюджету частини відсоткових ставок за кредитами, залученими галузями сільського господарства. Посилити інтерес потенційних інвесторів може надання державних гарантій обласного бюджету, надання податкових пільг потенційним інвесторам в конкретні галузі сільського господарства. Можливо навіть фінансування проектів, що використовують наукомісткі технології в даних галузях за допомогою надання бюджетних кредитів. Адміністрації області необхідно розвивати інвестування в основний капітал підприємств на базі застосування лізингових схем або використання схем, що впливають з лізингових.

Державна підтримка у встановленні партнерських зв'язків між підприємствами (організаціями) та інвесторами – одна з найбільш ефективних і конкретних форм співпраці. За багато років такі відносини сформувалися, проте в даний час необхідний як пошук нових партнерів, так і інтенсифікація існуючих партнерських відносин, переведення їх на якісно новий, більш високий за змістом і ефективністю рівень, що дозволить:

- налагодити контакти підприємств сільського господарства з потенційними інвесторами шляхом участі в міжнародних виставках, форумах і т. д.;
- знайти іноземних партнерів за кордоном, у тому числі з використанням новітніх інформаційних систем;
- сприяти організації ділових візитів іноземних інвесторів.

Позитивним моментом для адміністрації області буде розробка Програми співробітництва з іноземними державами, реалізація якої дозволить забезпечити спільне рішення інвестиційних проблем підприємств (організацій) регіону.

Заходи у сфері державного сприяння просуванню товарів і послуг галузі сільського господарства регіону на ринки повинні включати економічний моніторинг серед підприємств пріоритетних галузей сільського господарства з метою виявлення перспективних видів продукції, а також визначення перспективних підприємств-

експортерів. Найважливішою умовою забезпечення ефективності діяльності з просування товарів і послуг на зовнішні ринки є проведення оцінки готовності підприємств та організацій до роботи на зовнішніх ринках. Це передбачає визначення потенціалу підприємств, який дозволить забезпечити пропоновані або експортовані товари та послуги серйозними конкурентними перевагами. Також значущим інструментом просування на зовнішні ринки товарів і послуг підприємств Київської області є організація конференцій, семінарів, спрямованих на привернення уваги найбільш важливих цільових груп – потенційних експортерів та представників іноземних фірм, що бажають налагодити контакти з вітчизняними виробниками, а також консалтингових компаній та ін. Проведення подібних заходів необхідно проводити за активної підтримки структурних підрозділів адміністрації Київської області. Важливу роль в залученні реальних інвестицій в регіоні відіграє забезпечення довгострокової конкурентоспроможності товарів і послуг галузей сільського господарства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування інвестиційної політики регіону відбувається виходячи з цільових установок інвестиційної складової загальної стратегії розвитку сільськогосподарських комплексів. На практиці цей механізм являє собою реалізацію певного переліку проектів і програм, що складають функціональну єдність, в рамках встановлених заходів.

Список використаної літератури

1. Бутник О. О. Специфіка державного управління інвестиційною діяльністю в регіоні / О. О. Бутник // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління» Вип. 4(10). Регіональне та місцеве управління / За заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка. – К.: ВПЦ АМУ, 2010. – С. 380 – 385.
2. Вінніченко І. І. Формування умов інвестування економічного розвитку підприємства / І. І. Вінніченко // Економіка і держава – 2006. – №8. – С. 39 – 44.
3. Затонацька Т. Г. Вплив бюджетних інструментів на інвестиційні процеси в Україні / Т. Г. Затонацька // Інвестиції : практика та досвід, 2008. – №1. – С. 9 – 12.
4. Майданевич П. М. Методологічні засади оцінювання інвестиційної привабливості підприємств / П. М. Майданевич // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7. – С. 125.
5. Нападовська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України / І. В. Нападовська // Вісник ДонДует. – 2005. – №4(28). – С. 55 – 61.

References

1. Butny`k, O. O. (2010). Specificity of government investment activities in the region. *Naukovy`j visny`k Akademiyi municypal`nogo upravlinnya: Seriya «Upravlinnya» (Scientific Bulletin of the Academy of Municipal management series «Management»)*, 4(10), 380-385 (in Ukr.)
2. Vinichenko, I. I. (2006). Formation of investment conditions Economic Development Company. *Ekonomika i derzhava (The economy and the state)*, 8, 39-44 (in Ukr.)
3. Zatonacz`ka, T. G. (2008). The impact of budget instruments in the investment processes in Ukraine. *Investy`ciyi : prakty`ka ta dosvid (Investment: Practice and Experience)*, 1, 9-12 (in Ukr.)
4. Majdanevy`ch, P. M. (2012). Methodological principles of evaluation of investment attractiveness of enterprises. *Aktual`ni problemy` ekonomiky` (Recent economic problems)*, 7, 125 (in Ukr.)
5. Napadovs`ka, I. V. (2005). Theoretical and methodological aspects of research investment attractiveness of Ukraine. *Visny`k DonDuet (Bulletin DonDuet)*, 4(28), 55-61 (in Ukr.)

ODNOROG M.A.

PhD in Economics, head of economic department Technology and Economic College
Belotserkovsky national agrarian university

THE MECHANISM OF FORMATION OF THE INVESTMENT POLICY OF THE REGION TO ATTRACT REAL INVESTMENT IN FARMS

Abstract. Introduction. *The research aimed to assess investment companies identify factors affecting the investment process in Ukraine and the development of measures to attract investments in the real economy are insufficient, especially in relation to agriculture.*

Purpose. *The main goal of this study is to determine the content and nature of the mechanism of formation of the investment policy of the region to attract real investment in agricultural enterprises.*

Methods. We used methods of analysis and synthesis of innovative processes in domestic and foreign agricultural production, statistical, accounting-structural, regulatory, and economic balance and thematic study of technical support and basic directions of development of agricultural production in modern terms by introducing energy saving technologies agriculture.

Results. Of great importance is the detail of the subsystems in the overall development strategy of the development of events and identify the necessary resources to implement a system of content strategy. The mechanism of the investment policy of the region to attract real investment in agricultural enterprises in practice should be the implementation of a specific list of sub-projects and routines that make up the functional unity within the prescribed measures. Subprojects and routines should describe in detail the content of one specific measure proposed in the strategy development.

Originality. The first time the issue of attracting real investment in agricultural enterprises through the mechanism of formation of investment policy in the region/

Conclusion. Creating conditions to ensure high rates of export-oriented activities requires a set of interrelated activities aimed at forming an effective training system for business investment in agriculture. One of the areas in the implementation of this task could be a presidential program of management training for sectors of the economy, experts in the field of foreign trade.

Keywords: investment mechanism; investment policy; real investment; agricultural enterprises; investment process.

Одержано редакцією 18.10.2015
Прийнято до публікації 20.10.2015

УДК 338.436:664.12

БУТКО Наталія Валеріївна

кандидат економічних наук старший викладач
кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
e-mail: natashazhu4ok@rambler.ru

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНОГО СЕКТОРУ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Анотація. Обґрунтовано теоретичні основи та висвітлено практичні аспекти необхідності створення інтегрованих формувань в цукробуряковому підкомплексі. Розглянуто структуру виробництва цукру з цукрових буряків в Україні, проаналізовано основні показники роботи підприємств цукробурякового підкомплексу Черкаської області. Розглянуто напрями виробничо-господарської діяльності інтегрованої компанії та заходи ефективного розвитку інтегрованих структур ринкового типу.

Ключові слова: інтеграція, концентрація, інтегровані формування, сировинна зона, цукрові заводи, інтеграційні зв'язки, цукрові буряки, цукор.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в економіці, пов'язані з переходом до ринкових форм господарювання, зміною форм власності, стали однією із причин спаду виробництва в аграрній сфері. Цей процес супроводжується розривом усталених виробничих зв'язків між підприємствами з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. В свою чергу це обумовило необхідність пошуку та впровадження нових форм та механізмів взаємодії виробників у сфері АПК, створення інтегрованих структур в межах окремих продуктивних підкомплексів для формування та розвитку конкурентоспроможних внутрішнього та зовнішнього ринків продукції.